

The Holy See

KATEHEZA PAPE FRANJE

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 18. kolovoza 2021.

[[Multimedia](#)]

Poslanica Galaćanima – 5. Propedeutička vrijednost Zakona

Draga braćo i sestre, dobar dan!

Sveti Pavao, koji je silno ljubio Isusa Krista i koji je dobro razumio što je spasenje, učio nas je da “djeca obećanja” (*Gal 4, 28*) – to jest svi mi, opravdani Isusom Kristom – nisu pod jarmom Zaklona, nego su pozvani na zahtjevan način života u slobodi evanđelja. Zakon ipak postoji. Ali postoji na drugi način: sam Zakon, Deset zapovijedi, ali na drugi način, jer sam od sebe ne može opravdati jednom kad je Gospodin Isus došao. I zato u današnjoj katehezi želim to objasniti. Pitamo se: koja je, prema Poslanici Galaćanima, uloga Zakona? U odlomku koji smo čuli, Pavao tvrdi da je Zakon bio kao neki *pedagog*. To je lijepa slika, ta slika pedagoga o kojoj smo govorili na prošloj audijenciji, slika koja zaslužuje da je se shvati u njezinu pravom značenju.

Apostol kao da sugerira kršćanima da dijele povijest spasenja, pa i svoju osobnu povijest na dva dijela. Postoje dva momenta: prije nego što su povjerovali u Isusa Krista i nakon što su primili vjeru. U središtu je događaj Isusove smrti i uskrsnuća, koji je Pavao propovijedao kako bi probudio vjeru u Sina Božjega, izvor spasenja, a u Kristu Isusu smo opravdani. Opravdani smo besplatnošću vjere u Krista Isusa. Polazeći, dakle, od vjere u Krista postoji jedno „prije“ i jedno „poslije“ u odnosu na Zakon, jer zakon postoji, zapovijedi postoje, ali ima jedan stav prije Isusova dolaska i nakon Isusova dolaska. Povijest koja je tome prethodila određena je podložnošću Zakonu. I tko god je išao putem Zakon bivao je spašen, bivao je opravdan; povijest koja zatim slijedi – nakon Isusova dolaska – treba živjeti po Duhu Svetom (usp. *Gal 5, 25*). To je prvi puta da

Pavao koristi taj izraz: biti „*pod Zakonom*“. Značenje koje se krije u pozadini tog izraza uključuje pojam negativne podložnosti, karakteristične za robove: „biti podložan“. Apostol to objašnjava na način da kad je netko „*pod Zakonom*“ kao da je „nadziran“ i „sputan“, to je neka vrsta preventivnog nadzora. To vrijeme, kaže Pavao, je trajalo dugo – od Mojsija do Isusova dolaska – i traje tako dugo dok se živi u grijehu.

Odnos između Zakona i grijeha Apostol je na sustavniji način izložio u svojoj Poslanici Rimljanima, napisanoj nekoliko godina nakon Poslanice Galaćanima. Ukratko, Zakon vodi do definicije prijestupa i po njemu ljudi postaju svjesni vlastitoga grijeha: „Učinio si to, stoga Zakon – Deset zapovijedi – kaže ovo: u grijehu si“. Štoviše, kao što uči zajedničko iskustvo, zapovijed na kraju potiče prijestup. On ovako piše u Poslanici Rimljanima: „dok bijasmo u tijelu, grešne su strasti, Zakonom izazvane, djelovale u našim udovima te smrti donosile plodove; sada pak umrijevši onomu što nas je sputavalo, riješeni smo Zakona“ (7, 5-6). Zašto? Zato što je došlo opravdanje Isusa Krista. Pavao ovako potkrjepljuje svoje viđenja Zakona: „Žalac je smrti grijeh, snaga je grijeha Zakon“ (1 Kor 15, 56). Predstavimo to u obliku dijaloga: jesi li pod Zakonom? Tamo su ti vrata otvorena grijehu.

U tom kontekstu zadobiva svoj puni smisao referiranje na pedagošku ulogu koju ima Zakon. Zakon je pedagog, on te vodi, ali kamo? K Isusu. U obrazovanom sustavu antičkoga doba pedagog nije imao ulogu koju mu se danas pridaje, to jest ulogu podrške u obrazovanju dječaka ili djevojčice. U to doba to je bio rob čiji je zadatak bio pratiti dijete gospodara do učitelja i kasnije ga vratiti kući. Morao ga je tako štititi od opasnosti, paziti na njega da se ne bi loše vladao. Njegova je uloga bila više stegovna. Kad bi dječak odrastao, pedagog je prestajao s tom svojom zadaćom. Pedagog na kojeg se referira Pavao nije bio učitelj, onaj koji je pratio do škole, budno pazio na dječaka i vodio ga kući.

Pozivanje na Zakon u tome smislu omogućuje svetom Pavlu pojasniti ulogu koju je ovaj imao u povijesti Izraela. *Torah*, to jest Zakon, bio je Božji čin velikodušnosti prema svomu narodu. Nakon izbora Abrahama, drugi veliki čin bio je Zakon: utvrditi put koji vodi naprijed. Imao je zasigurno restriktivne uloge, ali je istodobno štiti narod, odgajao ga, disciplinirao i podržavao u njegovoj slabosti, štiti ga je ponajprije od poganstva; u to vrijeme bilo je mnogo poganskih stavova. Tora kaže: „Jedan je jedini Bog i On nas je poveo na put“. To je Gospodinov čin dobrote. I svakako, kao što sam rekao, imao je restriktivne uloge, ali je istodobno štiti narod, odgajao ga, disciplinirao i podržavao u njegovoj slabosti. Zato Apostol u nastavku opisuje doba maloljetnosti. I kaže: „sve dok je baštinik maloljetan, ništa se ne razlikuje od roba premda je gospodar svega: pod skrbnicima je i upraviteljima sve do dana koji je odredio otac. Tako i mi: dok bijasmo maloljetni, robovasmo počelima svijeta“ (Gal 4, 1-3). Ukratko, Apostol je uvjeren da Zakon svakako ima pozitivnu ulogu – kao pedagog koji prati štitičenika u njegovu napredovanju – ali to je uloga koja je vremenski ograničena. Njegovo se trajanje ne može produživati preko svake mjere, jer je povezano sa sazrijevanjem pojedinaca i njihovim izborom slobode. Kad se jednom prisprije k vjeri, Zakon iscrpljuje svoju propedeutičku vrijednost i mora ustupiti mjesto drugom autoritetu. Što to znači? Da

nakon Zakona možemo reći: „Vjerujemo u Isusa Krista i činimo što želimo?“ To sigurno ne! Zapovijedi postoje, ali nas ne opravdavaju. Isus Krist je taj koji nas opravdava. Zapovijedi se moraju obdržavati, ali nam ne daju pravdu; tu je besplatnost Isusa Krista, susret s Isusom Kristom koji nas besplatno opravdava. Zasluga vjere je primanje Isusa. Jedina zasluga: otvaranje srce. A što mi činimo sa zapovijedima? Moramo ih obdržavati, ali kao pomoć u susretu s Isusom Kristom.

Ovo učenje o vrijednosti zakona veoma je važno i zaslužuje da se pažljivo razmotri kako ne bi došlo do nesporazuma i kako se ne bi činilo pogrešne korake. Dobro je zapitati se živimo li još uvijek u razdoblju u kojem nam je potreban Zakon ili smo, naprotiv, potpuno svjesni da smo primili milost da postanemo Božja djeca kako bismo živjeli u ljubavi. Kako ja živim? U strahu da ću, ako to ne činim, završiti u paklu? Ili pak živim u nadi, u radosti zbog besplatnosti spasenja u Isusu Kristu? To je dobro pitanje. Ima i drugo pitanje: zanemarujem li zapovijedi? Ne. Držim ih se, ali ne kao apsolutnih, jer znam da me Isus Krist opravdava.